

Motion till riksdagen 2007/08:Ju414

av **Annelie Enochson (kd)**

Utpressningsoffer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till personer som utsatts för utpressning av kriminella gäng.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en statlig civilkuragefond.

Motivering

För nästan fyra år sedan blev krögarparet Garakoei¹ i Göteborg för första gången utsatta för utpressning av det av kriminella mc-gänget Bandidos. Då betalade de 140 000 kronor, men när utpressarna ett år senare återvände kontaktade Garakoei polisen. Därefter har de hotats, fått sin bil uppbränd på onsdag jul 2005, och inte minst plågats av att deras utsatthet drabbar deras båda barn. Trots att Bandidos ledare och fem andra personer dömdes för utpressningen mot makarna Garakoei har hoten fortsatt. Direkta och indirekta hot har raserat deras privatliv och affärsverksamhet, men paret vägrade i det längsta att ge upp. Paret utsågs av tidningen Fokus till årets svenskar, en liten tröst i ett i övrigt stort mörker. Juryns motivering var: ”Masoud och Shahnaz Garakoei har agerat med exceptionellt civilkurage i en livsfarlig situation. De har med risk för egen säkerhet stått upp för grundläggande demokratiska värden, och för lag och rätt. Deras agerande kännetecknas av stort mod och hög integritet, och är en inspirerande förebild för andra.”

Fenomenet att minoriteter i Sverige drabbas extra hårt då de utsätts av hot från kriminella grupper som ofta kontrolleras av landsmän, är ett växande

¹ Jag har Garakoeis tillåtelse att nämna dem i denna motion. Resonemangen tar sin utgångspunkt i deras omtalade öde, eftersom det på flera viktiga punkter belyser svagheter i samhällets stöd till offer för grov och organiserad brottslighet.

Fel! Okänt namn på

problem i Sverige. Enligt tidningen Fokus så har antalet anmälda fall som utsatas för utpressning och ocker de senaste tio åren mer än fördubblats, från 419 fall 1995 till 1 177 fall 2005. Vissa uppskattningar talar också för att mörkertalet är stort. Rikskriminalpolisen har i en färsk undersökning om utpressning relaterad till organiserad brottslighet konstaterat att den tydliga statistiska ökningen av antalet utpressningsbrott inte kan förklaras med ökad anmälningsbenägenhet utan skall tas på allvar. Denna accelererande brottsutveckling kan inte accepteras.

För att ett rättssamhälle skall kunna fungera krävs det att medborgare ställer upp och vittnar mot kriminella handlingar. Tyvärr fungerar inte stödet för dem som vittnar mot kriminella gäng, utan de blir hotade och utsatta för trakasserier efteråt som samhället inte har tillräckligt skydd för. Om vi inte kan ge bättre stöd åt dem som vågar vittna blir det svårare att lagföra de kriminella.

Paret Garakoei hade en liten rörelse. Ändå räcker inte de medel som anvisas i de nya reglerna för personsäkerhetsarbete till för att lösa deras skulder. Socialtjänsten har i detta fall gjort en förhållandevis stor insats, men med nuvarande regler kan inte heller de rädda parets företag och försörjning. Och även om reglerna kunde ändras skulle detta enda fall ta omkring en tiondel av den aktuella socialbudgeten. Hittills har familjen Garakoeis enda val varit att sälja den egendom som låter sig säljas och flytta långt bort för att en gång till i livet stå med två tomma händer och tvingas börja om. Detta är inte rimligt.

Hur otillräckligt det ekonomiska stödet till brottsoffer är, visas av paret Garakoeis skadestånd. Domstolarna tillerkände dem ett sammanlagt skadestånd på 260 000 kronor. Av detta lyckades Kronofogden hitta 1 679 kronor hos en av de dömda. Om de fått hela skadeståndet någonstans ifrån skulle det ha täckt ungefär en tredjedel av de skulder som uppkom när deras liv slogs i spillror – 260 000 skulle ha täckt en tredjedel! Från Brottsoffermyndigheten fick de till slut, när skulderna växt dem övermäktiga, 57 000 kronor. (Då hade en självrisk dragits av också.)

Justitieministern har inlett ett arbete som syftar till att göra det lättare för samhället att förverka egendom som härrör ur kriminell verksamhet. Hur viktigt detta arbete är illustreras också av Garakoeis öde. Under en polisrazzia under innevarande år togs motorcyklar i beslag från två av de Bandidosmedlemmar som är dömda att betala skadestånd till familjen. Trots att de kriminella bevisligen hade kört cyklarna tills de fastnade i kontrollen tvingades Kronofogden att häva beslagen sedan andra personer visat att de var formella ägare till fordonen. Arbetet med att utöka möjligheterna till förverkande måste bedrivas skyndsamt.

Masoud Garakoei har redan för flera år sedan pekat på det orimliga i att skadestånd utdöms från grovt kriminella, som inte har den ringaste avsikt att betala, utan att samhället tvingar dem att arbeta av skulden. Jag skulle kunna tänka mig en utredning om möjligheterna att arrangera de fängelsedömdas arbete så att de får arbeta av sina skulder. Dagens system där staten, genom Brottsoffermyndigheten, träder in och betalar en bråkdel av banditernas skadestånd har ingen återhållande verkan på de kriminella och är till viss del stötande för rättskänslan.

Fel! Okänt namn på

Restaurangägarparet stängde sin restaurang för gott tidigt i våras. De hade då fått ett mycket starkt stöd från enskilda individer och från kyrkor, som samlat in pengar, stödatit på restaurangen och på olika sätt uppmuntrat. Detta räckte till slut inte, och parets analys är farlig för det svenska rättssamhället. Om man frågar dem hur de uppfattat samhällets stöd är de noga med att skilja på samhället = människorna och samhället = myndigheterna. De förra gav ett stort och mycket betydelsefullt stöd medan de senare svek.

I den ovan nämnda undersökningen från Rikskriminalpolisen redovisas också uppfattningen från de poliser som arbetar på fältet i nära kontakt med grov och organiserad brottslighet om vilka åtgärder som är viktigast att vidta. De två första punkterna är direkt relevanta för denna motion:

- ? Öka vittnesskyddet.
- ? Öka skydd och ge stöd ("coachning") åt målsägare och familj under hela processen *men även efter att dom har avkunnats* (min kursivering).

Mitt i det kaos av raserad ekonomi, daglig oro både för egen del och för barnen, sabotage mot försörjningsmöjligheter och egendom, utmattning och stress som även förorsakade fysiska smärtproblem, som rådde efter alla rättegångar mot utpressare och bilbrännare, lämnades familjen ensam att klara sig bäst den kunde mellan fordringsägare, kronofogde, skattemyndighet, brottsoffermyndighet, socialtjänst, polis, primärvård, psykiatri, skola – och banditer! Socialtjänsten engagerade under en kort tid målsägarbiträdet, som stöttat under rättegångarna, för att klara vissa akuta frågor, men familjen var i mycket stort behov av en stödperson, en samtalspartner som de vågade lita på och som kunde stötta och ge råd.

Jag vill föreslå att man startar en statlig civilkuragefond för att hjälpa brottsoffer som Garakoei att bli skadefria. Brottsoffermyndigheten skall fortsätta att betala ut skadeståndspengar och den nya statliga fonden hjälpa till med allt det andra. I parets Garakoeis fall skulle detta ha inneburit att man fick hjälp att klara av hyrorna och att kunnat sälja sin rörelse under ordnade former. De kostnader som samhället drabbats av genom paret Garakoeis öde är redan i ekonomiska termer större än de skulle ha blivit om en sådan fond funnits för dem. Men dessutom är kostnaden i form av sviktande förtroende för statens och rättsapparatusens förmåga att skydda brottsoffer av oöverskådliga dimensioner.

Staten måste ta ett större ansvar för att hjälpa dessa utsatta näringsidkare. De kriminella gängerna agerar som maffiagrupper och hela deras affärsidé är att sätta sig över staten och ersätta den. De är beredda att ta kostnaderna för att få sina order verkställda, att sitta av fängelsestraff, investera i mantimmar för att driva in pengar från hotade företagare och andra offer. De gör detta eftersom det uppenbarligen lönar sig. Vinsterna är högre än "kostnaderna".

Detta underminerar hela rättsstaten och ytterst hela vår demokrati. Fokus måste i större grad handla om brottsoffren: att hjälpa dem att klara sig efter att de har vittnat och ställt upp för att samhället skall kunna beivra de som begått brott. En oroväckande utveckling kommer annars att fortsätta.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 3 oktober 2007

Annelie Enochson (kd)